

In Nomine Sacro Sanctæ & indivi-
duæ Tei ad G.

P. 31

DISPUTATIO THEOLOGICA

De

POENITENTIA

Quæ

Auspice & duce Christo, cum consensu & suffragio
Veneranda facultatis Theologica in Universitate
Regia Upsaliensi,

PRÆSIDE

M. JOHANNE LAURENTII
STALENO S. Theologie Profes-
sore ordinario.

RESPONDENTE

ANDREA OLAI JUVENIO
VV-Gotho.

Piæ, Placidæ, & amicæ censuræ Publicè
ventilanda submittitur,

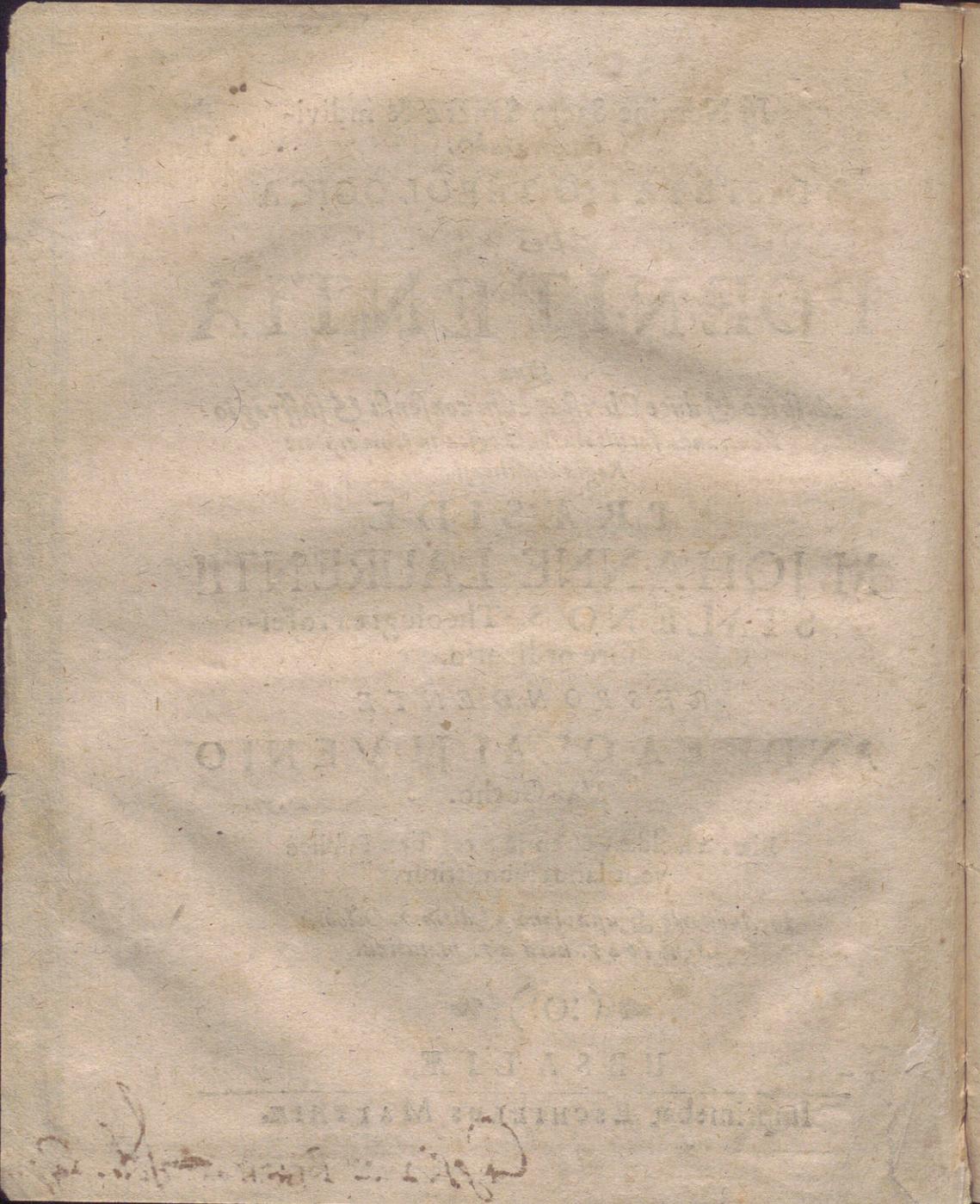
In Auditorio Gustaviano ad diem 7. Octobris
Anni 1647. horis a 7. matutinis.

UBSALIE,

Imprimebat ESCHILLUS MATTHIE.

Codex n. 1088 f. 1v. Capit.

DISPUTATIO THEOLOGICA
De
P O E N I T E N T I A.
Thesis I.

Emphaticè valdè & quidem paternè loquitur Jehova per Prophetam Isa. 43, 22. dicens: *Convertimini ad me & salvi eritis omnes fines terra.* Hoc sermone ad duo præsertim digitum intendit Jehova per Prophetam: 1. Ad suam summam φιλανθρωπίαν, qua genus humanum complecti desiderat. 2. Ad summam hominum ἀχαρισίαν, φιλανθρωπίαν suam non uno, sed innumeris declaravit τεκμηρίος; alto silentio imprimis presentiarum involutis ineffabilibus illis divinæ bonitatis effectis erga genus humanum, quibus illud priusquam fundamenta terræ jacerentur amplecti voluit; bina nunc temporis immensæ benignitatis divinæ sese nobis consideranda offerunt effecta, nimirum primum in opere creationis, alterum in opere redēptionis humano generi præ ceteris creaturis potissimum naturalibus mirificè præstata.

II.

Quamvis enim Deus initio hominem ad imaginem
A 2 & simi-

& similitudinem suam condiderit Geu. 1, 17. in ea tamen,
proch dolor felicitate non diu perstinet.

III.

In quo autem imago Dei, ad quam homo creatus fuit, constiterit, imp̄ sentiarum ex professo, dicere, nostri instituti ratio haud patitur, propediem autem, Deo paternè volente, de eadem fusius mentem nostram explicabimus, sacras scripturas si justa diligentia & devotione consulamus & conferamus, de facili intelligimus, imaginem Dei in homine primitus creato non obscurè resplendentem constitisse, primo in Dei conditoris, rerumq; non duntaxat naturalium & civilium, sed in primis ad æternam beatitudinem spectantium plena & perfecta (perfectione intellectu tali, quæ pro isto hominis statu ei competere & potuit ac debuit) cognitione. Secundò in restitutio & sanctimonia voluntatis, qua promptè sequi & exsequi potuit id, quod intellectus ritè monstrabat affectandum & imperabat faciendum. Tertiò in sensuum interiorum & exteriorum, nec non membrorum obsequio prompto ad exsequendum quodvis bonum, quod intellectus monstrabat, & voluntas desiderabat. Quartò in animæ & Corporis humani æphagia. Quintò in imperio in cuncta animalia indulto. Sextò tandem in vita formidinis periculorum, & ipsius mortis experte, ut ex monumentis divinis constat, & evinci potest.

IV.

Quâ imagine Dei homo instructus & insignitus Potuit gratiola Dei presentiā familiariter frui; Sed quoniam incuria, dissidentia, & in credulitate verbo Dei nuncium remittens Patiebatur se imposturâ fraudeq; Satanæ circumveniri ac seduci, interclusa fuit ipsi, gratiola & familiari Dei presentiā, juxta illud Esai. 59, 2. Iniquitates ve-

stra

stræ divisorunt inter vos & Denim vestrum, & Peccata ve-
stra abſconderunt faciem ejus à vobis.

V.

Nihil ominus tamen tanta tamq; flagrans fuit Dei
ter Opt. Max φιλανθρωπία ut suo ipsius filio unigenito sibiq;
έμπειροι non pepercerit, ut genus humanum in peccatum
prolapsum redimeret, postliminiò reciperet, sibiq; reconciliaret; Hinc agnus Dei occisus dicitur ab origine mundi Apocal. 13, 8. Heb. 13, 8. Ἰησοῦς χριστὸς χρῆστος οὐαὶ σήμαριν οἱ
ἄνθρωποι εἰς τοὺς ἀιῶνας. Et omnia nuptijs cælestibus cele-
brandis necessaria parata deprædicantur Math. 22, 4.

V I.

Et ut hæcce inæstimabilia bona nobis ex mera & gra-
tuità misericordia parata omnibus hominibus innotescen-
tent & offerrentur, omnibus mundi temporibus alegavit
Deus suos delegatos, ut vocarent operarios in vi-
neam Domini sui, utq; dicherent vocatis & invitatis: Ve-
niente ad nuptias agni Math. 22, 4. Apocal. 19, 7. Venite & con-
gregamini ad canam magni Dei Apoc. 19, 17.

V II.

Verum enimvero non sufficit vocatum ac invitatum
esse, nec sufficit invitato sisterè se præsentem in hisce nu-
ptijs, sed oportet verè nuptiali vestitus & amictus
compareat, nisi cum pudore & igo minia pedibus mani-
busq; vinctus celebritate nuptiarum destitui ac in tenebras
exteriores projici voluerit. Matth. 22, 13.

V III.

Hic autem vestitus verè nuptialis, qua ratione com-
parari potest, & comparatus indui, ne videatur nuditatis
nostræ fæditas Apocal. 3, 18. Omnia optimè docet æter-
na Patris cœlestis sapientia Christus Iesus, Redemptor &
Salvator noster unicus in propria persona Luc. 24, 9, 46, 47,

dicens: *Siquidem ita scriptum est, & sic oportet Christum pati, & tertia die a mortuis resurgere, & predicari in nomine ejus paenitentiam & remissionem peccatorum inter omnes gentes initio a Jerusalem facto.* Paulus a Christo filio Dei mysteria divina edocet idem asserit Act. 17, 30, 31. inquiens: *Deus nunc annunciat omnibus ubiq[ue] hominibus, ut paenitentiam agant, eo quod statuit diem, in quo iudicaturus est orbem in aquitate, in viro, in quo statuit.*

IX.

Datur ergo occasio ad Dominum convertendi, redeundi, vesteq[ue] verè nuptiali amiciendi & operiendi omnibus & singulis veram; seriamq[ue] agentibus paenitentiam; Quemadmodum ipse Dei filius φιλάντρωπος per prophetam plusquam paterne docet & monet Esa. 60, 1. *Surge, illuminare Jerusalem, quia lumen tuum venit, & gloria Domini super te exorta est, &c.* & Esa. 61, 1. *Spiritus Domini super me, siquidem unxit Dominus me ad Evangelizandum afflictis misit me, ad alligandum contritos corde, ad pradicandum captivis liberationem & vincis apertione.* Ad hæc & alia hisce consimilia in sumera Christi beneficia respicit Iehova in loca supra adducto dicens *Convertimini ad me & salvi eritis omnes fines terra* Esa. 54, 22. Matth. 11, 28. *Venite ad me omnes fatigati & onere praessi, & ego reficiam vos, & invenientia requiem animabus vestris.*

X.

Hæc enim gratia Dei salutaris omnibus hominibus jam manifestata est, erudiens nos, ut nuncio missò omni iniquitati & mundanis concupiscentijs σωθόντως, καὶ δικαιως καὶ ἐυτελῶς ζήσωμεν εἰ τῷ νῦν ἀἰώνι, Tit. 2, 11, 12.

XI.

Ne proinde nobis meti sis ac æternæ animarum nostrarum Saluti turpiter desimus, consultissimum est, ut maturè

mature durante adhuc tempore gratiæ, evigilemus; &
Lethargum securitatis excentiamus, ne via salutis opini-
nione citius nobis intercludatur, & corona gloriæ benig-
nissimè oblata nobis ex improviso præripiatur.

XII.

Ad Dominum autem, à quo per & propter peccata
disclusi sumus Esa 59, 2 converti & reverti haud possumus,
nisi per veram seriamq; resipiscentiam docente ipso Iehova
Elai. 1, 16. 1 Petri 3, 11.

XIII.

Ut proinde à Domino Deo Patre cælesti instar filij pro-
digii, resipiscentis Luc 15, 2 2 in gratiam redeuntis & rece-
pti, stola primâ & veste verè nuptiali amicti, nec non vin-
culo nexuq; Spiritus Sancti ipsi vicissim uniti nuptijs agni
Dei Cælestibus in regno gratiæ inchoative, in Regno vero
gloriæ consummativè perfruamur, operæ pretium est, ut
maturè dum tempus gratiæ nobis Paternè relinquitur, ve-
ram minimeq; fucatam agamus pænitentiam. Quam ut
divini numius gratiæ moti & adducti secundum volunta-
tem Dei agamus, non abs re fore reor, brevissimè ex monu-
mentis sacræ scripturæ indigitare capita hæc subsequentia.

- 1 Quid pœnitentia seu resipiscentia sit,
2. Quæ sint ejus partes Essentiales.
3. Qui sint fructus veræ resipiscentiæ.
4. Quæ sint ejus causæ tum externæ tum internæ.
5. Quæ sint causæ impulsivæ, quibus excitari debeamus
ad oportune Pœnitentiam agendam.

XIV.

Resipiscentiæ seu Pœnitentiæ ὀντολογίæ grammaticis considerandam relinquentes, πραγματολογίæ ejus, ut
quid sit, intelligatur, aggredimur, quæ non rectius quam
per

per definitionem innotescit, quam pono hujusmodi: Pœnitentia seu, quod magis latinum videtur, Resipiscientia est intellectus per Salutarem Dei notitiam illuminatio, & voluntatis à pravis carnalibusq; concupiscentijs ac omnis generis peccatis aversio, eorumq; detestatio, nec non omnium animæ facultatum reformatio, & deniq; totius hominis immutatio effecta à Spiritu S. per legis & Evangelij ministerium, qua homo de commissis & omissis peccati graviter contristatur & dolet, nec desperans pavori succumbit, sed salvificâ fide promissiones divinas de gratuita peccatorum propter Christi satisfactionem & justitiam condonatione apprehendit, sibi applicat, & vitam serio emendare conatur.

XV

Quam definitionem per partes impræsentiarum non enucleabimus, quia theses duntaxat, non autem commentarium scribere instituti nostri ratio Svaldet.

XVI.

Partes Resipiscientiæ essentiales binæ sunt, nimirum contritio & fides, quibus iostar fructus veræ resipiscientiæ, accensetur nova obædientia.

XVII.

Contritio est serius, Sanctus & Salutaris dolor & punctio Cordis à Spiritu Sancto excitata, qua per legis ministerium verè agnitis peccatis ad iram Dei debitasq; poenas expavescimus, omnis generis peccata toto corde aversantes, odio prosequentes, & ab illis liberationem affectantes.

XVIII.

Fides altera resipiscientiæ pars est πληροφορία, seu plena & certa cordis fiducia, qua transgressor legis & tota anima & omnibus artibus ob peccata pavens, expavescens, & tremens indubitate credit Deum non duntaxat alijs hominibus verum etiam sibi quantumvis grandi & enormi peccatori

peccatori velle propter filij sui Jesu Christi Redemptoris nostri unici sufficientissimam satisfactionem peccata remittere, nec eorum unquam recordari.

XIX.

Hactenus de resipiscentia partibus essentialibus, sequitur nunc porro ejusdem fructus consideratio.

XX.

Nova obdientia, individuus veræ resipiscentia fructus, est studium indefessum vitam traducendi ad præceptum voluntatis divinæ, in verbo Divino revelatæ, conjunctum cum iugiconatu, facto ipso implendi jussa divina.

XXI.

Novam obdientiam contritioni & fidei accensemus non tanquam partem resipiscentia essentialiem: Sed quia si individuum veræ resipiscentia fructum, imitantes hoc ipso non saltem invariatam Augustanam Confessionem. Sed, quod majoris est ponderis, ipsum verbum Dei, quod fallere nequit. Invariata Confessionis Augustanae editio sicciorum: Constat poenitentia propriè his duabus partibus: alra est contritio, altera est fides. Deinde, se qui debent bona opera, quæ sunt fructus poenitentia. Verbi divini, quod fallere nescit, assertio est Math. 3, 8. Facite fructus panitentia dignos. Ceterum, quod nova obdientia veræ resipiscentia sit individuus fructus, adeo, ut ibi non reperiatur vera resipiscentia, ubi non est seria vitæ emendatio, toties docet Spiritus S. quoties poenitentiam definit per vitæ emendationem, & iam melius mutationem, ceu è proprio effectu & fructu. Ut ostendunt hæc sacri codicis dicta: Psal. 34, 15. & Psal. 37, 27. Recede à malo, & fac bonum. Ezech. 18, 27. Revertitur impius ab impietate sua, & exerceat justitiam. Ierem. 18, 11. Revertimini quicq. à via sua pessima, & bonas efficie vias vestras actionesq. vestras. Act. 14, 15.

A vanis isti rebus convertite vos ad Deum illum, qui fecit cælum & terram. 1. Pet. 2. 25. *Eratis instar ovium errantium, sed nunc convertistis vos ad Pastorem & curatorem animarum vestiarum.*
Jacob. 4. 7. Subjecite vos Deo, & resistite Diabolo.

XII.

Novam obdientiam esse studium indefessum vivendi ad præscriptum voluntatis divinæ in verbo Dei detectæ, docet Christus Matth. 28, 20. his verbis: *Docete homines servare omnia quæ præcepi vobis.* &c. Atq; hæc obiter dicta sunt de fructu resipilcentiæ, sequitur porro ejusdem *aliozœia* fusiùs perpendenda & explicanda.

XIII.

Causa conversionis seu resipilcentiæ efficiens duplex est, primaria seu principalis, & secundaria seu instrumentalis.

XXIV.

Conversionis seu resipilcentiæ causa primaria & principalis est Deus & Dei Spiritus.

XXV.

Conversionis causam efficientem principalem esse solum Deum & Dei Spiritum irrefragabiliter & efficacissimè probant evincuntq; hæc sacrarum scripturarum testimonia: Jerem. 31, 18. *Converte me Domine, & convertar.* Eze. 36, 26. *Ego, dicit Dominus, dabo vobis cor novum, & Spiritum meum ponam in medio vestri.* Psal. 51. 12. *Cor mundum crea in me Deus, & Spiritum rectum in nova in visceribus meis.* 2. Tim. 2, 25. *Deus dat resipilcentiam in agnitionem veritatis.* Ezech. 11, 19, 20. *Indam ipsis cor novum, & Spiritum meum ponam in medio vestri: amovens cor lapideum à carne eorum, indam eis cor carneum, ut in statutis meis ambulent, & jura mea observantes faciant illa: sintq; mihi populus & ego illus sim Deus.* 2. Cor. 4, 6. *Deus qui dixit ex tenebris lucem splendescere, ipse illuxit cordibus nostris*

*nostru^m, ad illuminationem scientie claritatis Dei, 1. Cor. 12, 3. No-
mo potest Iesum dicere Dominum, nisi per Spiritum Sanctum. Philip.
2, 13. Deus est qui operatur in voluntate & velle & perficere
pro bona sua voluntate.*

X XVI.

Quæ & consimilia scripturarum Divinarum testimoniæ evidenter & sufficienter evincunt quod conversio non nostrarum virium & facultatum, sed solius Dei & divini Spiritus opus sit.

X XVII.

Porrò observandum est, quæ causæ Deum excitent ad hominis conversionem procurandam, ejus rei hæ potissimum sunt causæ: prima est Dei conditoris admiranda φιλαργοπία & immensa misericordia, docente Christo Iohan. 3, 16. & testante Apostolo Rom 8, 32 Secunda est obedientia, Passio, mors, meritum, & intercessio Christi afferente & docente Esai. 53, 3, 4, 5. seqq. & Apostolo Rom 5, 6, seqq. & Rom. 8. v. 34. Tertia est miserrima peccatorum conditio docente ipso Iehova Ezech. 16, 3, 4. seqq. & ipso Salvatore Luc. 13, 3, 5.

X XVIII.

Causæ conversionis instrumentales sunt vel ordinariæ vel accessoriæ.

X X V I I I .

Ordinariæ conversionis hominis causæ organicæ sunt verbum divinum & Baptismus.

X X X .

Verbum divinum esse medium & instrumentum ordinarium, quo Deus utatur in convertendis hominibus indubitate atq; evidentè docent & demonstrant subsequentia divinarum scripturarum testimonia: psal. 19. 89. *Doctrina Iehova integra est, restituens animam: testimoniū*

nium Iehova verare sapientiam afferens imperito, mandata Ie-
hova recta latificans animum: Preceptum Iehova purum,
illuminans oculos. Ado. 2, 37. Qui vero audierunt, compuneli
sunt corde, & disserunt: quid faciemus? Heb. 4, 12. Vivus est
sermo Dei & efficax, & penetrans illos quovis gladio anticipari. & per-
tingit usq; ad divisionem anime simul ac corporis, compungit &
medullarum: dijudicat cogitationes & conceptus cordis. 1 pet. 1
22, 23. Animas vestras purificatis auscultando veritati per Spi-
ritum, &c. Regeniti non ex semine corruptibili, sed incorruptibili
per sermonem Dei vivum & manentem in aeternum. Rom. 1, 16.
Evangelium est, potentia Dei ad salutem curiosi credenti Iacob 1, 21.
In mansuetudine suscipite infirmum verbum, quod potest salvare ani-
mas vestras. &c.

XXXI.

Quoniam vero verbum divinum, quo Deus in ho-
minibus convertendis ordinariè utitur, est duplex, lex ni-
mirum & Evangelium, quorum tamen in hoc salutari con-
versionis negotio distincta sunt munia & officia.

XXXII.

Lex necessitatem resipiscientiae ostendit & urget, cum hominem peccati insimulat, & convincit, nec non i-
plus homini miseriam inevitabiliter exponit, atq; dam-
nationis, ac mortis aeternæ reum esse ostendit. Unde sa-
cra pagina docet asseritq; è lege esse agnitionem peccati
Rom. 3, 20. Et quod lex iram operetur Rom. 4, 15. Quod
lex ostendat quid sit peccatum Rom. 7, 7.

XXXIII.

Evangelium vero misericordiam aut compunctionem
cordis, quam lex operabatur, temperat fide, ne homo de-
sperans nimio dolori succumbat, idq; præstat, dum veni-
am potissimum agentibus per & propter Christum polli-
cetur. Esa. 61, 1. Lue. 4, 18. Spiritus Domini unxit me, ut E-
van-

vangelizem pauperibus misit me, ut medesar contritis corde, ut praedicem captiuū demissionem, Et cecis viuis restitucionem, ut fratres emittam in libertatem. Matth. 11, 28. Venite ad me omnes qui fatigati estis, Et onere peccati pressi, Et ego refocillabo vos. Et inveneritis requiem animabus vestris. 1. Tim. 1, 15. Fidelis sermo, Et omnisibus modis dignatur, qui recipiatur, Christum venisse in mundum peccatores salvos facturum, quorum ego sum primus. Mat. 9, 13. Dicit Salvator: non veni vocatum justos, sed peccatores ad resipiscientiam, &c. Atq; hancenus probatum est, verbum divinum esse medium ordinarium conversionis.

XXXIV.

Baptismus est alterum ordinarium organon, quo Deus in procuranda & promovenda hominum resipiscientia utitur.

XXXV.

Cui thesi & assertioni fidem conciliant & faciunt hęc Spiritus S. effata: Johan. 3, 5. Annon dico vobis, nisi quis regeneratus fuerit ex aqua & Spiritu non potest ingredi in regnum Dei. 1. Pet. 3, 21. Baptismus nos servat, non quo carnis fordes abluuntur, sed ἐτερόντια κακής ουαδησίως εἰς Θεὸν per resurrectionem Jesu Christi Tit. 3, 5. Deus non ex operibus justis, que fecerimus nos, sed ex sua misericordia servavit nos per lavacrum regenerationis Spiritus Sancti, quem effudit copiosè super nos, per Iesum Christum Servatorem nostrum.

XXXVI.

Cause conversionis organicæ accessoriæ sunt partim adversitates, partim benedictiones, partim vigilia, jejunia, alięg. consimiles corporis refranationes & coercitiones. Deus enim tantę est benignitatis, ut non duntaxat expectet peccatorem donec agat poenitentiam, juxta illud Isa. 30, 18. Expectat Dominus ut misereatur vestri, verum etiam cunctantes ad poenitentiam poenis & præmijs adigit, ut Apostolus lo-

quitur Rom. 2, 4. an ignoras, quod bonitas Dei te ad paenitentiam adducit?

XXXVII.

Deum & rumnis & calamitatibus tanquam stimulis excitare homines ad resipiscientiam, testis est omni exceptione major sacer codex. 1. Cor. 11, 32. *A Domino corripimur, ne cuna impiis mundo condemnemur. Ierem. 31, 18. Castigasti me ut erudirem quasi vitulus indomitus: Converte me ut convertar, quia tu es Iacobus Deus meus. Psal. 119, 71. Commodo mihi fuis affligi, ut discerem statutata tua.*

XXXVIII.

Deum homines prosequi benedictione suâ, ut eos alliciat ad resipiscientiam, docet Apostolus Rom. 2, 4, 5. *An divitias benignitatis ejus, & tolerantia, & longanimitatis contemptui habes, ignorans longanimitatem Dei ad resipiscientiam te adducere, sed pro duritate tua & corde, quod respicere detestat, ipse tibi Thesaurum reconditum iram in die ira & revelationis justi iudicij Dei.*

XXXIX.

Resipiscientiam promoveri, & juvari vigilijs jejunij, lacrymis, & alijs corporis coercitionibus, refragationibus & castigationibus docent exempla 1. Israëlitarum 1. Sam. 7, 6. 2. Ninivitarum, Jona, 3, 4. seqq. 3. Davidis: 2. Sam. 12, 16. & Iosaphati 2. Paralip. 20, 5. 4. Exemplum jejunium Israëlitarum Joel. 2, 12. Davidis Psal. 6, 9. Psal. 69, 12. Maria Magdalena Luc. 7, 38. Petri Matth. 26, 75. 5. Exemplum lacrymantium, Davidis 2. Sam. 12, 16. Israëlitarum 2. Mac. 13, 14. bunsicubantium, hoc etiam spectat exemplum Pauli 1. Cor. 9, 27. *Corpus meum in servitutem redigo, ne dum alijs pradico, ipse rejectaneus sum. Atque haec de organicis resipiscientiæ causis dicta sufficiant.*

XL.

X L.

Causa resipiscentiae materialis est ipse homo convertendus: Qui licet pro suo arbitrio queat verbū Dei audire, legere & meditari, ipsi tamen deest omnis dīvī ap̄is, virtus atq; potestas, quā se ad Deum convertat, adeo ut conversionis initium progressus & omnis deniq; successus, nullā partē homini, sed Soli Deo & Spiritus Sancti actioni attribui debeat.

X L I.

Quapropter, quamvis homo conversus verè quod bonum est, agat & agere queat; homo tamen convertendus in opere conversionis non habet causæ efficientis, sed duntaxat causæ materialis rationem.

X L I I.

Hominem irregenitum posse conventus Ecclesiasticos adire, frequentare & verbum divinum audire, probatum haud est difficile, quippe quod evinci potest: primò sacrae paginae dictis: Secundò claris exemplis: tertio irrefragabili experientiâ.

X L I I I.

Sacrae scripturæ dictæ quæ docent hominem non renatum posse verbum divinum audire, hæc sunt: Amos 8, 11, 12. Ecce, dicit Dominus, dies venturi sunt, quibus immittam famam in terram, non famam habendi panis, neq; sicut aquarum, sed audiendi verba Jehovæ. Et vagabuntur à mari uno ad alterum, & ab aquilone ad orientem usq; discurrentes ad pervergandum verbum Jehovæ, non tamen invenient. 2. Tim. 3, à 2, 3, 7. Illud autem scito, fore ut ultimus dictus instinet tempora molestia erunt namq; homines sui amantes, avari, glorioſi, & habentes formam pietatis, sed qui dīvī ap̄is ejus abnegarant, semper discentes, sed qui ad agnitionem veritatis nunquam pervenire possint &c.

X L I V.

Exempla quæ sacra pagina nobis suppeditat, quæq; ostend-

stendunt homines non regenitos posse verbum Dei audire,
hæc sunt: Regina Æthiopum ab intimis regni finibus
Hierosolymam profecta est, ut Salomonis sapientiam, cu-
jus præcipua pars erat religio è divinis scripturis percepta;
præsens audiret & cognosceret. 2. Reg. 10, l. 1. Paral. 9, 1.
seqq. Ex historia Evangelica nobis innotuit magos à certi-
tudine divinorum monumentorum infallibili informari
ac erudiri desiderasse, de loco natali salvatoris mundi Iesu
Christi Matth. 2, 2. Herodem hominem non regenitum quidem seu
libenter audivisse Johannem Baptistam docet Marcus c. 6, v. 20.
Sergium Proconsulem hominem Ethnicum, & perditissimi magi E-
lyma admiratorem & patronum affectasse Paulum audire
verbis expressis sacer codex asserit Act. 13, 7. Felicem Iu-
daicæ præsidem hominem gentilem propterea ad se voca-
sse Paulum, vindictum, ut ex ipso audiret. *Ωτι Της εις Χεισον Ιη-*
στη πίστεως patet ex Act. c. 24, 24.

X L V.

Experientiam deniq; si respiciamus, non deerit nu-
merosus gentilium & non reuatorum Syllabus, qui tamen
desiderio cognoscendæ & addiscendæ veræ religionis fla-
grabant. Iosephus lib, contra Appionem, dicit Pythago-
ram tanto Iudaicæ religionis studio fuisse incensum, ut le-
ges Iudeorum quamplurimas in suam sectam graviter
transtulerit: quin imo tandem in Ægyptum & Iudeam
iter fecisse, ut sacris judaicis initiaretur: id quod citra se-
rium ac ferme servidum Religionis studium fieri haud po-
tevit. Iustinus Philosophus & Martyr, in sua ad gentes ex-
hortatione, sicut & Eusebius in præparatione Evangelica,
ut & Theodoreetus de Græcorum affectionibus, unanimi
consensu asseruit Platonem multum ex libris Hebræorum
mu-

mutuatum esse. Et ipsa quotidiana experientia, proch dolor, testatum facit, hæresiarchas, homines fanaticos, & nullâ parte renatos, fervidos & ad superstitionem usq; diligentes esse in sacrarum scripturarum lectione & collatione. Et hujusmodi hominum generi non injuriâ accommodari potest illud Apostoli 2. Tim. 3, 7. Semper sunt discentes & nunquam ad agnitionē veritatis pervenientes.

XLVI.

Ex hisce hactenus allatis manifestum est, & negari utiq; non potest, quin in hominis non renati arbitrio & potestate situm sit, verbum divinum legere, audire, & meditari, etiam eum proficiendi studio & conatu scrio. Verum cum hac cautelâ, quod quamvis externus verbi auditus, in hominis non regeniti arbitrio & potestate sit; licet etiam Deus conversionem hominum absq; studio isto externo audiendi verbum, ordinariè saltem, operari nolit; externus tamen iste auditus verbi divini, fidem & conversionem à se & per se non operetur, sed totum hoc Spiritus Sancti opus sit.

XLVII.

Homini non regenito ademptam esse omnem diuina
nū ixavóτηλα, quā se ad Deum convertat, hisce perspicuis
sacræ paginæ dictis evincitur: 1. Cor. 2, v. 7, 8, 9, 10, seqq.
loquimur sapientiam in mysterio, absconditam illam, quam præsi-
nierat Deus ante secula ad gloriam nostram: Quam nemo prin-
cipium seculi huius cognovit, sed sicut scriptum est, qua oculue
non vidit, nec auris audivit, nec in mentem hominū venerunt,
qua paravit Deus īs, a quibus diligitur. Nobis autem Deus ea

retexit per Spiritum suum: Spiritus namque omnia scrutatur, etiam profunditates Dei. Quis enim hominum novit ea, quae insunt homini, nisi Spiritus hominis, qui est in homine? Ita etiam ea, quae sunt Dei, nemo novit nisi Spiritus Dei. Nos vero non Spiritum mundi accepimus, sed Spiritum, qui est ex Deo, usciamus, quae Deus est nobis gratificatus. Quic etiam loquimur non sermonibus, quos docet humana sapientia, sed quos doceat Spiritus Sanctus, spiritualia spiritualibus conferentes. Animatio autem homo non est capax eorum, quae sunt Spiritus Dei: Sunt enim ei stultitia, nec potest ea cognoscere, quia spiritualiter dijudicantur. Eph. 4, 7, 18. Hoc itaque dico & obtestor per Dominum, ne amplius ambuletis sicut reliqua gentes ambularunt in vanitate mentis sua, tenebris obscuratam habentes mentem & alieni a vita Dei, propter ignorantiam qua est in ipsis per obdurationem cordis ipsorum Tit. 3, 3. Eramus olim & nos amenes. Eph. 5, 8. Eramus quondam tenebrae. 1. Cor. 1, 19, 20, 21, 22, seqq. Scriptum est: Abolebo sapientiam sapientum, & intelligentiam intelligentium & medio tollam, ubi sapiens? ubi scriba? ubi disquisitor, secule istius? nonne infatuavit Deus sapientiam mundi hujus? Quia postquam in Dei sapientia mundus non cognovit Deum per sapientiam, libuit Deo per stultitiam prédicacionis salvos facere credentes. Siquidem & Iudei signum petunt, & Graci sapientiam quarunt: Nos autem prédicamus Christum crucifixum, Iudeis quidem offendiculum, Gracis vero stultitiam: ipsis autem vocatis tum Iudeis, tum Gracis Christum Dei potentiam & Dei sapientiam. Quia stultitia Dei sapientior est, quam homines &c. Plura hac de re videantur Rom. 8, 7. 2. Cor. 5, 5. Quæ divinarum scripturarum dicta irrefragabiliter evincunt mentem humanam in Spiritualibus planè cæcam esse, nec in nobis reperiri inarbitrari ad intelligendum, capiendum & approbandum ea, quæ in

in verbo divino de rebus æternam salutem concernentibus, proponuntur.

XLVIII.

Affectuum & cordis hominis non renati extrema in spiritualibus est pravitas & perversitas: adeo, ut homo, qui nondum à Spiritu regenitus est, quicquid verè bonum est ac Deo gratum, odio prosequatur & averseatur; malum vero amet & cupidè affectet, ut evincunt hæc sacri codicis dicta: Gen. 6, 5. Et 8, 21. Omne figuramentum cordis humani tantum malum est ab adolescentia. Jerem. 13, 23. An mutare potest Aethiops cutem suam, aut pardus liventes maculas suas? etiam vos possetis benefacere, edoceti malefacere. Jerem. 17, 9. Fraudulentum est cor supra omnia, & mortiferum: quis cognoseat ipsum? propter hanc affectuum cordisq; extremam pravitatem, homini non regenito adscribitur cor durum Rom. 2, 3. Cor lapideum Ezech. II, 19, & 36. Cervix ferrea, frons adamantina, nervus, ferreus Esa. 6, 48, 4. Cor vanum Psal. 5, 10. Eph. 4, 7.

XLIX.

Tam afflictæ conditionis est homo in actionibus merè spiritualibus, ut homo non renatus expressè dicatur mortuus in peccatis Eph. 2, 1, vivificavit nos cum essemus mortui in peccatis &c. Non ergo conversio adscribenda viribus hominis non regeniti.

L.

Sacra pagina conversionem hominis non regeniti Deo & divinæ gratiæ in solidum fert acceptam. Ezech. II, 19, & 36, 26, Ego auferam cor lapideum & dabo vobis cor novum.

2. Cor. 4, 6. Deus qui dixit è tenebris splendescere lucem, ipse illu-
xit cordibus nostris ad illuminationem scientiae claritatis Dei. I. Cor.
12, 3. Nemo potest Jesum Dominum dicere, nisi per Spiritum San-
ctum. Psal. 51, 12. Cor mundum crea in me Deus. Johan. 1, 13.
Deus dedit eis potestatem filios Dei fieri, qui non ex sanguinibus,
nec ex voluntate viri, aut carnis, sed ex Deo nati sunt. Johan. 6,
43. nemo potest venire ad me, nisi pater meus traxerit illum.
Johan. 15, 5. Sine me nihil potestis facere. Philip. 1, 6. Qui ca-
pit in nobis bonum opus, idem perficiet. Plura quidem adferri
possent sacri codicis dicta, quæ manifestè ostendunt homini-
nis non renati àdjuvatiarum in negotio conversionis, sed ut
parcamus tempori, hactenus adducta sufficientant.

L I.

Ut ergo concludamus assertionem nostram de causa
conversionis materiali: Id est homo in sui conversione,
quod est generandus in sui generatione. Iohan. 3, 3. seqq.
Ezech. 36, 25. 1. Pet. 1, 3. quod est mortuus in sui resuscitatione,
Eph. 2, 5. hoc est, homo à se non potest bonum aut cogitare,
2. Cor. 3, 5. aut effari, 1. Cor. 12, 3. aut facere Phil. 1, 6.

L II.

Hoc tamen nec volo nec assero, quod veluti homo
opus conversionis procurare & promovere suis viribus
non possit, ita nec impedire valeat.

Quam enim verum & certum est, quod homo con-
vertendus istis non sit facultatibus, ut sui conversionem
adjuvare aut promovere queat Math. 5, 36. Iohan. 15, 5. tam
quoq; verum & certum est, quod homo resistendo, &
obstinando Spiritui Dei, sui conversionem impedire possit.
Act. 7, 51. Atq; hæc pro nostri instituti ratione de causa
conversionis materiali dicta sufficientant.

L III.

Forma conversionis est mentis per salutarem Dei agnitionem illuminatio, voluntatis à peccatis & iniustitia aversio nec non omnium virium talis refectio ac reformatio, quâ homo conversus Deo mente, corde, & omnibus membris artibusque obtemperare studet ac conatur.

L IIII.

Finis resipiscentiæ seu conversionis dupliciter considerari debet, primò respectu Dei, secundò respectu hominum. Ex parte Dei, est ipsius gloria, ex parte hominum insuper est quadruplex 1 in gratiam receptio. 2 poenarum promeritarum & ingruentium remotio, aut mitigatio. 3 in regnum Dei translatio, & 4 æternæ vitæ donatio.

L V.

Finem conversionis ex parte Dei esse ipsius gloriam, docet Iohannes Evangelista c. 6. v. 19. non responderunt, ut tribuerent Deo gloriam.

L VI.

Finem resipiscentiæ ex parte hominum esse, ut homines in gratiam cum Deo redeant & recipiantur, prolixè docet parabola de filio prodigo Luc. 15.

L VII.

Homines per veram seriamq; resipiscentiam effugere & evitare ingruentes poenas docet sacra pagina. Ezech. 18. 7. Ionæ 3. 10. Luc 13. 1. 2. 3. seqq. Math 3. 7. 8.

L VIII.

Homines per seriam resipiscentiam transferri è regno Diaboli in regnum Dei, & lucis dilecti filij docet Apostolus Col. 1. 12. 13. Gratias agimus Patri, qui idoneos nos fecit ad par-

ticipandum sortem sanctorum in luce qui eripuit nos ex potestate
tenebrarum ac translatis in regnum filij sui dilecti.

L IX.

Conferri deniq; verè resipiscentibus benedictionem
& vitam æternam verbis clarissimis rotundè docet Iehova
Ezech. 18, 32. & S. Petrus 1. Pet. 1, 9, &c. Atq; hæc de sa-
lutaris resipiscentiæ causis breviter sunt.

L X.

Causæ impulsivæ, quibus ad maturandum resipisen-
tiæ commoveri & excitari debemus, hæc sunt potiores:
prima est seria ac paterna Dei ad agendum pænitentiam
invitatio & adhortatio. Secunda est longitudinis vitæ
nostræ physicæ incertitudo. Tertia est utilitas, quam in-
dividuum comitem habet tempestiva resipiscentia. Quarta
est, periculum, quod diu procrastinatam resipiscentiam
comitatur.

Atq; hæc hac vice pro re nata de Resipiscentia obi-
ter dicta sunt.

Soli Deo Laus, honor, imperium & gloria in secula nullis
seculis terminanda.

